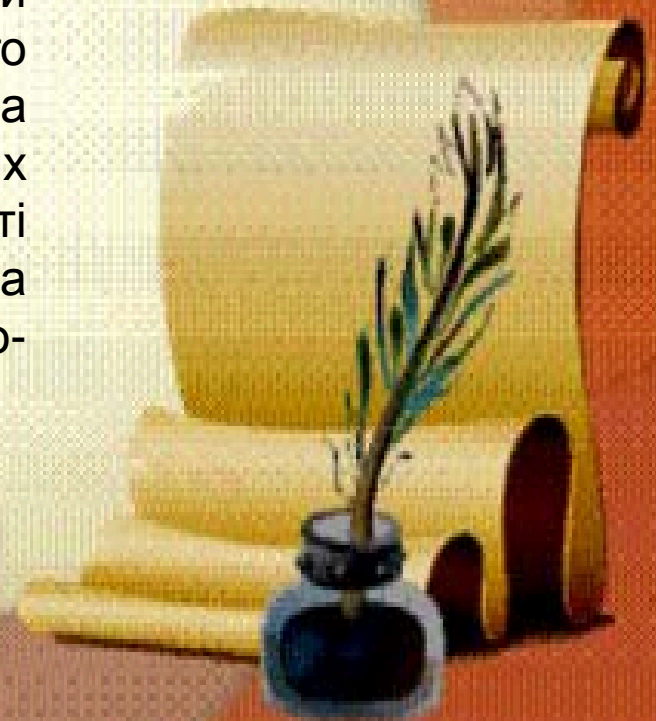

**«Дузь Іван
Михайлович:
105 років з дня
народження»**

Іван Михайлович Дузь – літературознавець, доктор філологічних наук, професор ОНУ імені І. І. Мечникова, один з найактивніших творців літературної атмосфери Одеси середини 50-х — початку 90-х рр. ХХ ст. Його наукові інтереси зосереджувалися на дослідженні історико-літературних процесів, а також життя та творчості українських письменників, зокрема письменників-одеситів, діячів українського театру.

І. М. Дузь народився 18 листопада 1919 р.
в м. Волочиськ Хмельницької області в
багатодітній сім'ї робітника

Батьки І. М. Дузя – Наталя Дмитрівна і Михайло Калинович.
Кінець 30-х років.

У 1937 р. І. Дузь став студентом українського відділення філологічного факультету Одеського університету

Університетський корпус в провулку Футуристів

Університетський корпус на Французькому бульварі

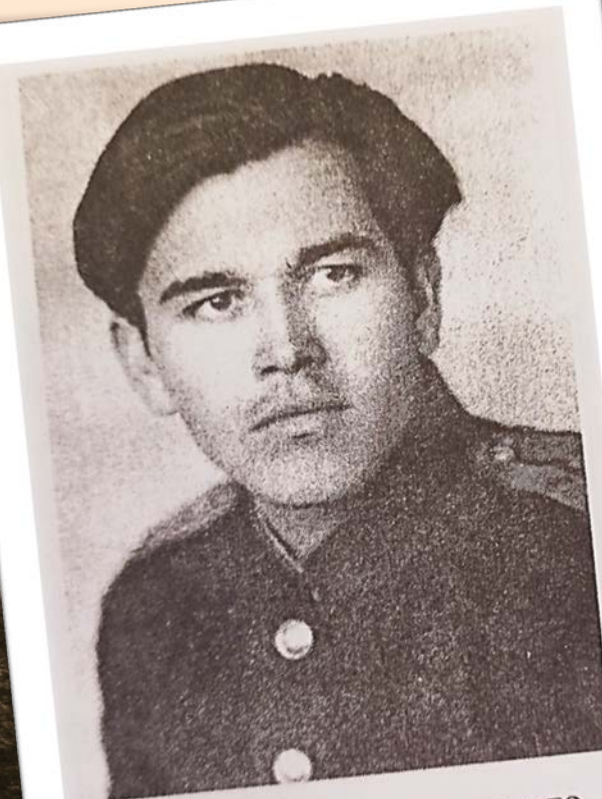

З друзями-літстудійцями одеського філфаку. 1937 рік.

У 1941–1945 рр. воював, був поранений.
Закінчив війну – капітаном, командиром
мінометної батареї, нагороджений
бойовими орденами та медалями

Старший лейтенант І. Дузь (сидить, перший ліворуч)
серед однополчан. Фото військових років

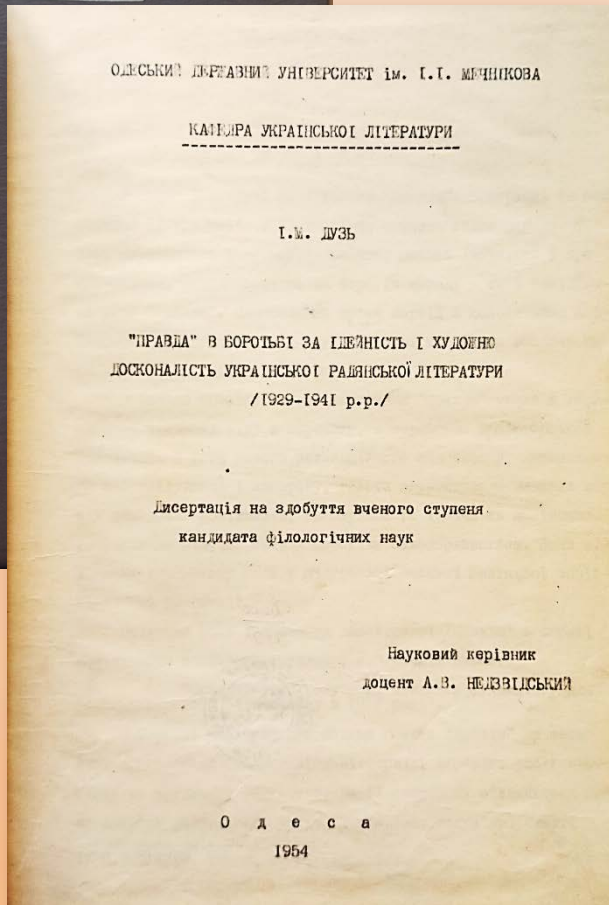
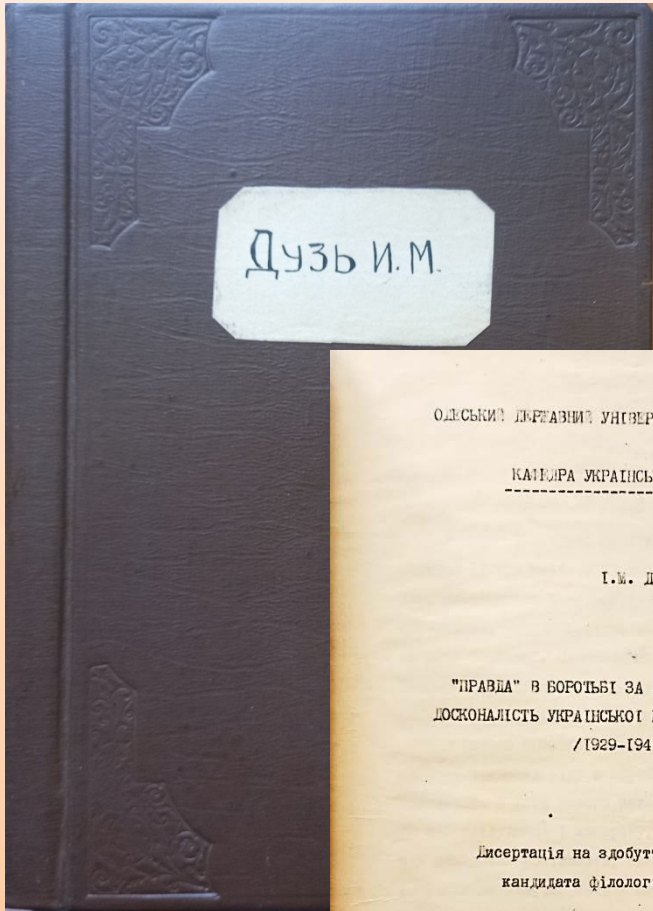

Курсант Краснодарського
мінометного училища. 1941 рік.

У 1947 р. закінчив університет, викладав мову і літературу у Волочиській середній школі

У 1952 р. Дузь І. М. вступив до аспірантури Одеського державного університету при кафедрі української літератури. У 1954 р. захистив кандидатську дисертацію, працював старшим викладачем, згодом доцентом.

"Правда" в боротьбі за ідейність і художню досконалість української радянської літератури (1929–1941 рр.) : дис. ... канд. філол. наук / І. М. Дузь. – Одеса, 1954. – 276 с.

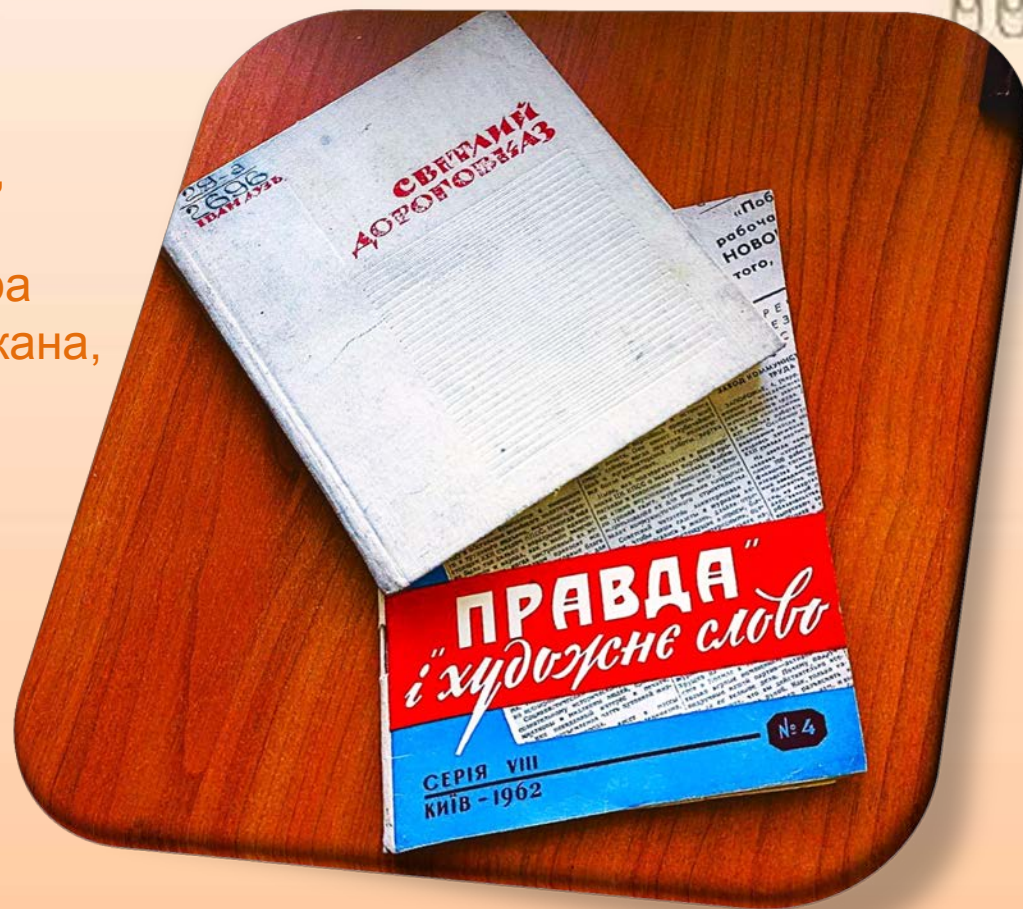
Шифр: ДИС 315

Ще у двох публікаціях Дузь аналізує матеріали «Правди», щодо творчості письменників-класиків, митців України: Петра Панча, Ю. Яновського, М. Бажана, П. Тичини, М. Рильського, О. Корнійчука, С. Олійника, О. Гончара, М. Стельмаха та ін.

*Петро Панч / І. М. Дузь. – Київ : Дніпро, 1968. – 133 с. – (Літературний портрет).
Шифр: 29-а 2561, 2567, 2589*

*Світлий дороговказ (Ленінська газета «Правда» про українську літературу) / І. М. Дузь. – Київ : Дніпро, 1969. – 229 с.
Шифр: 29-а 2696*

*«Правда» і художнє слово / І. М. Дузь. – Київ : [б. в.], 1962. – 42 с.
Шифр: 171-е 6610*

Повернувшись до університету, Іван Михайлович став активним автором і редактором університетської газети «За наукові кадри». Він був професійним газетярем, так як певний час працював редактором районної газети «Зоря» в рідному місті Волочиську та очолював відділ культури і побуту хмельницької обласної газети «Подільська правда»

«Газетні публікації батько вважав винятковою можливістю майже безпосереднього спілкування. Він не просто любив – не міг не писати для газет» Лариса Дузь (дочка)

Дочка, Лариса Іванівна Дузь також закінчила філологічний факультет ОНУ імені І. І. Мечникова, де працювала з 1975 по 1989 р., від асистента до доцента кафедри літератури ХХ сторіччя. З 2002 р. працює на посаді доцента кафедри іноземних мов Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

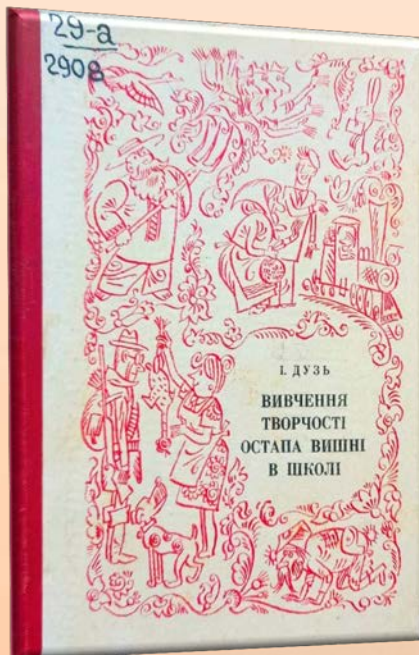

Літературознавчі розвідки Дузя кінця 1950-х – першої половини 1960-х рр. про репресованих і забутих українських письменників: П. Усенка, О. Вишню, М. Годованця, О. Слісаренка, Є. Григорука, В. Миколюка та ін.

*Павло Усенко: критико-біограф.
нарис / І. М. Дузь. – Київ : Рад.
письменник, 1958. – 136 с.
Шифр: 29-а 1058*

Протягом 1960-х рр. провідним об'єктом наукових досліджень автора була творчість Остапа Вишні

*Вивчення творчості
Остапа Вишні в
школі : посіб. для
вчителів / І. М. Дузь.
– [Б. м.] : Рад. школа,
1970. – 128 с.
Шифр: 29-а 2908*

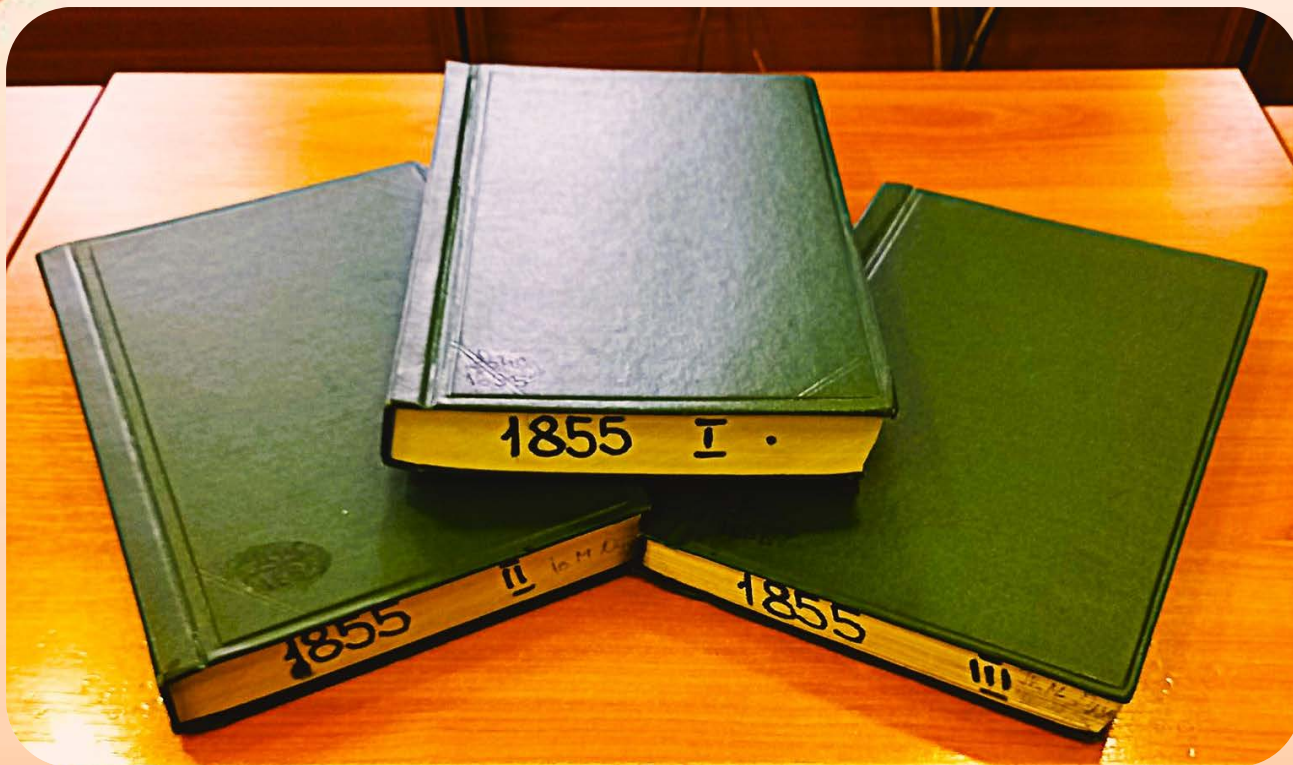

*Остап Вишня.
Нарис про творчість
/ І. М. Дузь. – Київ;
Одеса : Вища школа,
1989. – 182 с.
Шифр: 29-в 3797*

*Остап Вишня:
життя і творчість
/ І. М. Дузь. – Київ :
Вид-во Київ. ун-ту,
1965. – 250 с.
Шифр: 29-а 2181*

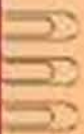
*Остап Вишня:
літературний портрет. –
Київ : Держлітвидав УРСР,
1962. – 85 с.
Шифр: 29-а 1739*

Остан Вишня та розвиток української радянської сатири і гумору : дис. ... д-ра філол. наук / І. М. Дузь. – Одеса, 1967. – Кн. 1. – 353 с.; Кн. 2. – 765 с.; Кн. 3. – 1036 с. Шифр: ДИС 1855

У 1967 р. Іван Михайлович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. У 1970 році присвоєно вчене звання професора.

Водночас, протягом 1957–1964 та 1970–1981 рр., І. М. Дузь виконував обов'язки декана філологічного факультету, у 1972–1988 рр. завідував кафедрою української літератури, у 1970–1994 рр. обіймав посаду професора

Спільні деканатські клопоти. Ф. П. Смагленко, І. М. Дузь, В. В. Фашенко, Г. А. В'язовський. Поч. 60-х років.

З 1960 р. виступав організатором щорічних наукових міжвузівських конференцій, присвячених вивченню актуальних проблем літературознавства

Літературно-документальні записи про зустрічі та спілкування з П. Тичиною, М. Рильським, В. Сосюрою, М. Бажаном, П. Панчем, Ю. Смоличем, П. Усенком, С. Олійником, М. Стельмахом, О. Гончарем та іншими митцями покладені в основу наступних книжок:

З відкритим серцем: літературні записи / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1974. – 100 с. 29-а 3239

Смішного слова чародій. Художньо-документальні нариси / І. М. Дузь. – Київ ; Одеса : Маяк, 1989. – 144 с. 29-в 3774

В серці у моїм ... Художньо-документальні нариси / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1988. – 189 с. 29-в 3472

Професор Дузь читав лекційні курси з історії української літератури, розробив спеціальні курси лекцій «Публіцистика Павла Тичини», «Українська сатира 20-х років ХХ сторіччя», «Творчість Остапа Вишні», «Літературна Одеса» та ін.

*Українська радянська сатира 20-х років : посіб. для студентів філолог. ф-ту ун-ту / І. М. Дузь ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : [б. в.], 1962. – 118 с.
Шифр: 29-а 1615*

*Павло Тичина. Лекції для студентів-заочників / ред. І. М. Дузь. – Одеса : Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, 1959. – 138 с.
Шифр: 29-а 1105*

*Публіцистика Павла Тичини : учбово-метод. посібник / І. М. Дузь ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : [б. в.], 1960. – 96 с.
Шифр: 29-а 1331*

Для читання лекцій неодноразово виїздив до Канади та США. Виступав на радіо, телебаченні, в обласній періодиці зі статтями, рецензіями, публіцистичними нарисами. Був організатором і одним із засновників щорічних всеукраїнських Олійниківських читань

*Степан Олійник : критико-біографічний нарис / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1968. – 104 с.
Шифр: 29-а 2501*

*Степан Олійник. Нарис про життя і творчість / І. М. Дузь. – Київ : Рад. письменник, 1964. – 119 с.
Шифр: 29-а 2076*

Значимим є науково-творчий спадок І. Дузя з питань театру

Від задуму до прем'єри. Творча історія п'єс Олександра Корнійчука / І. М. Дузь. – Київ : Рад. письменник, 1985. – 205 с. Шифр: 29-в 3093

Марія Садовська: нарис про життя і творчість / І. М. Дузь. – Київ : Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1957. – 73 с. Шифр: 83-е 1147

Іван Едуардович Замичковський / І. М. Дузь. – Київ : Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1962. – 39 с. Шифр: 85.33 Д81

Також, в численних театральних рецензіях автор розкривав сценічну долю літературних творів, секрети майстерності драматургів, акторів і режисерів

На основі архівних матеріалів та свідчень очевидців Дузь писав про життя і творчість письменників, репресованих у 20-40-ві рр., – В. Гадзінського, Є. Григорука, І. Маловічка, В.Миколюка, Д. Надіїна, П. Педи, Х. Вайнермана, А. Губермана, І. Друкера, Н. Лур'є. Це не тільки книги, а й передмови до видань, упорядкування видань, низка газетно-журнальних публікацій

*Переможці забуття. Літературно-критичні нариси / І. М. Дузь. – [Б. м.] : Маяк, 1992. – 175 с.
Шифр: 29-в 4043*

*Сквозь тернии ГУЛАГа / І. М. Дузь. – Одесса : [б. в.], 1993. – 128 с.
Шифр: 29-в 4165*

На останньому році життя професора видані книги: про значення Одеси як культурного центру в творчому житті визначних українських діячів ХІХ – початку ХХ ст.; про вшанування класиків української літератури, вивчення їхньої спадщини та продовження традицій на теренах півдня України

Котляревський і чорноморське козацтво: літературознавчий нарис / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1994. – 101 с.
Шифр: 29-в 4160

Літературна Одеса: (вклад української літератури в духовний розвиток Півдня України) : конспект лекцій для студентів V курсу філолог. ф-ту. – Одеса : [б. в.], 1994.
Шифр: 29-в 4162

Шевченко і Одеса. Літературознавчі нариси / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1994. – 128 с.
Шифр: 29-в 4161

Іван Михайлович Дузь був автором оповідань, віршів, кілька з яких покладено на музику

На все життя : фронтові бувальщини / І. М. Дузь. – Одеса : Маяк, 1986. – 118 с. Шифр: 30-а 17803

Рідна Одесо

*Подих акацій, гомін платанів,
Моря ласкавий прибій,
Світлою радістю сяє кохання,
Котиться радості спів.*

Приспів:

*Рідна Одесо, вічна Одесо,
Ніжна Одесо моя.
Кращого міста нема в піднебессі,
Кращого міста нема.*

*Серце відкрите, помисли світлі,
Радість безмірна душі...
То одесити — єдині на світі,
Добрі мої земляки.*

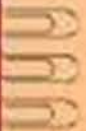
Приспів.

*В парках троянди палають барвисто,
Душу наповнює щем.
Місту-герою любов променисту
В серці своєму несем.*

Приспів:

*Рідна Одесо, вічна Одесо,
Ніжна Одесо моя.
Кращого міста нема в піднебессі,
Кращого міста нема.*

Також, Івану Михайловичу належить видатне місце в одеській болгаристиці. Будучи заступником голови обласного відділу Товариства українсько-болгарської дружби, він домігся заснування газети на болгарській мові, відкриття болгарських шкіл

ЛІТЕРАТУРА ПРО НЬОГО

Дузь Іван Михайлович : біобібліогр. покажчик / Одес. нац. наук. б-ка ім. М. Горького ; упоряд. О. Г. Нуньєс ; ред. М. Л. Десенко. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Одеса : Одес. нац. наук. б-ка ім. М. Горького, 2013. – 139 с. – (Письменники Одеси; вип. 34).

Шифр: 29-в 5510

Іван Михайлович Дузь / уклад. Л. С. Скржипчак. – Одеса : Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, 1980. – 63 с.

Шифр: 29-в 2213

Спогади про Івана Михайловича Дузя / упоряд.: Л. І. Дузь, В. Г. Полтавчук; ред. Є. М. Черноіваненко. – Одеса : Маяк, 2004. – 398 с.

Шифр: 29-в 4727

ЛІТЕРАТУРА ПРО НЬОГО

Мороз В. Л. Кілька епізодів і один вірш. Спогади про Івана Дузя / В. Л. Мороз // Літературна Одеса. – 2004. – № 4. – С.78–80.

Шифр: 31-а 183

Сушинський Б. І. Мудрістю віщого слова / Б. І. Сушинський // Сушинський Б. І. Шукати свій материк: з літ. студій 1968–1920 рр – Одеса : Астропринт, 2021. – С. 65–70.

Шифр: 29-в 5553

Пащенко М. В. Іван Михайлович Дузь: у безмежжі талантів і відданості філологічній справі / М. В. Пащенко // Проблеми сучасного літературознавства. – 2019. – Вип.29. – С. 236–242. – Відомості доступні також через Інтернет:
http://liber.onu.edu.ua/pdf/psl_29.pdf (дата звернення: 21.05.2024).

Шифр: 21-а 945

І. М. Дузь очолював правління Одеської організації Спілки письменників України. Удостоєний почесного звання «Заслужений працівник культури України». Крім воєнних нагород відзначений орденом «Знак пошани», почесною відзнакою Президента України, орденом Кирила та Мефодія I ступеня.

